

Українська мова: історія і сучасність

до Дня української писемності та мови

Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, сутність нашої свідомості.

Іван Огієнко

Кожного року, 9 листопада, в Україні відзначають День української писемності та мови. Офіційним святом цей день став у 1997 році.

Дата 9 листопада припадає і на вшанування пам'яті Нестора Літописця, адже, за інформацією вчених, саме з його праць починається українська мова.

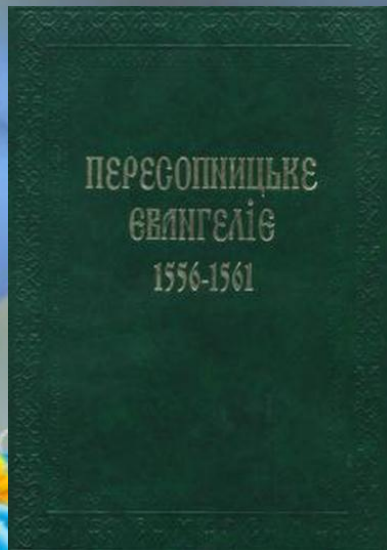
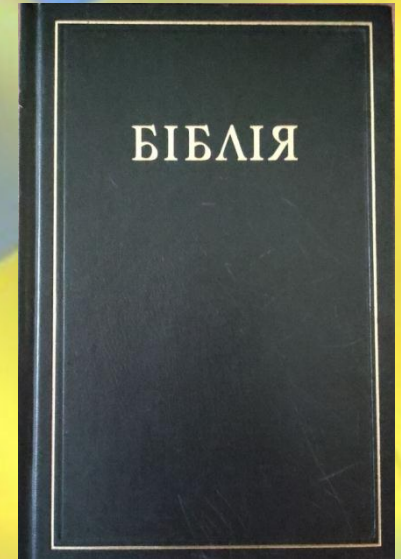
Упродовж століть українська мова, так само як і її носій – український народ, зазнавала суттєвих утисків і заборон з боку різних держав, зважаючи на те, під чією владою опинялася Україна. Нині українська мова має державний статус.

Отже, варто докладати зусиль, аби українська мова не тільки зберігалася, але й розвивалася. Нею варто розмовляти, писати, послуговуватися будь-де, адже вона наша рідна мова.

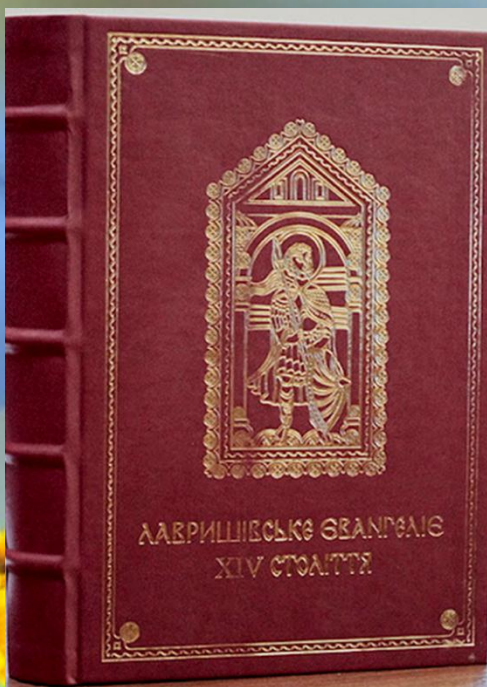
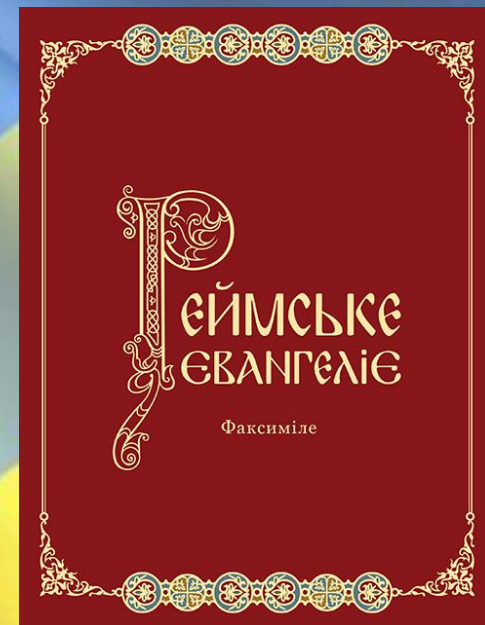
Знакові книги української писемності

Біблія або Книги святого письма Старого й Нового Заповіту : із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена / [пер. І. Огієнка]. - Київ : Укр. біблійне т-во, 2002. - 1375 с.

Пересопницьке Євангеліє 1556-1561 : дослідж., транслітер. текст, словопоказч. / Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови ; [редкол.: О. С. Онищенко та ін. ; наук. ред. В. В. Німчук]. - 2-ге вид., допов. - Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2011. - 699, [50] с.

Реймське Євангеліє : у 2 т. / [упоряд. Вячеслав Корнієнко, худож. оформ. Володимир Клейменов ; Укр. культур. фонд]. - Київ : Горобець, 2019. - Т. 1 : Факсиміле. - 120 с.

Лавришівське Євангеліє XIV століття : вид. факсим. типу : дослідження / Людмила Гнатенко [та ін.] ; Укр. культур. фонд. - Київ : Горобець, 2018. - 468 с.

Повість врем'яних літ. -
Харків : Фоліо, 2005. - 316,
[1] с. - (Українська класика).

«Повѣсть временныхъ лѣтъ» (Повість минулих літ) – літописне зведення, складене в Києві в XI – на початку XII століття. Одна з найдавніших літературних пам'яток періоду України-Русі. «Звідки пішла Руська земля і хто в ній найперший почав княжити» – цими словами починається літопис. У ньому печерський чорноризець зумів показати історію нашої держави на широкому тлі світових подій. Науковці стверджують, що у середньовічній історії немає прикладів рівних літопису Нестора.

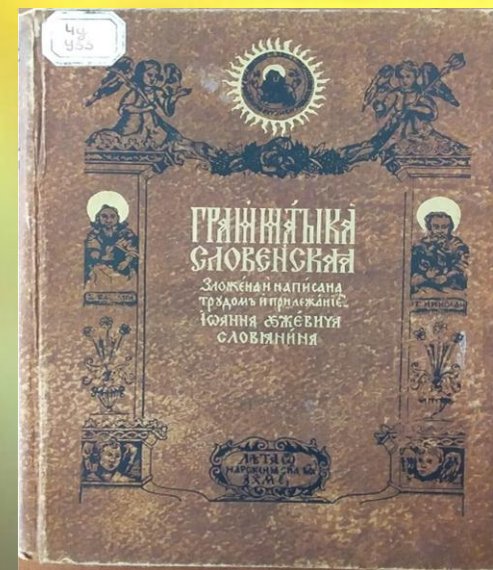
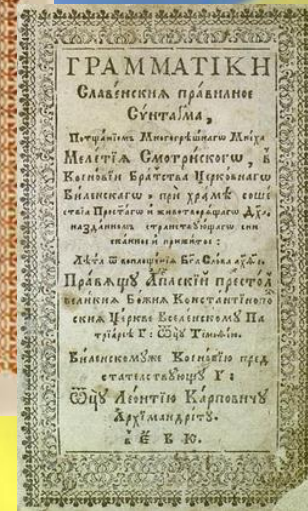
фрагмент тексту Повісті у Радзивіллівському літописі (список XV століття), що змальовує похід Віщого Олега на Царгород

Смотрицький М. Граматика / Мелетій Смотрицький ; підг. факсимільн. вид. та дослідж. пам'ятки В. В. Німчука ; Акад. наук УРСР. - Київ : Наук. думка, 1979. - 112 с.

Один із найвидатніших творів старожитнього слов'янського мовознавства – «Граматика слов'янська» (Грамматики славенския правилное Сунтаґма) — мовознавча праця Мелетія Смотрицького, підручник церковнослов'янської мови (східнослов'янської редакції). Пам'ятка української мови. Надрукована 1619 року в маєтку князя Богдана Огинського.

Ужевич І. Граматика слов'янська І. Ужевича / І. Ужевич ; підгот. до друку І. К. Білодід, Е. М. Кудрицький ; Акад. наук УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. - Київ : Наук. думка, 1970. - XXV с., 72 с., 86 с., 111, [3] с. - (Пам'ятки української мови XVII ст.).

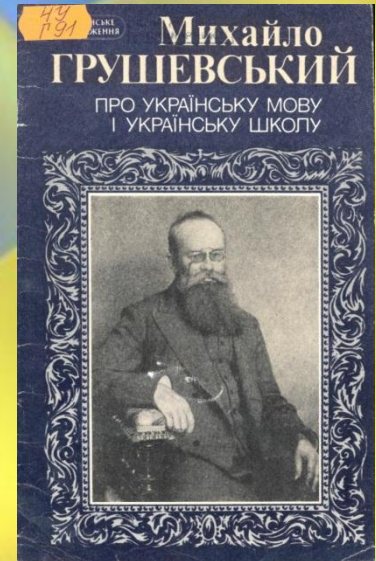

Історія української мови

Грушевський М. С. Про українську мову і українську школу / М. С. Грушевський. – Київ : Веселка, 1991. – 46 с.

У книзі великого українського історика, вченого і громадського діяча Михайла Грушевського (1866—1934) йдеться про історичне значення рідної мови й рідної школи, без яких немислиме ні політичне, ні економічне, ані духовне відродження України.

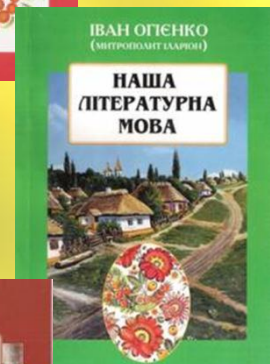
Порушені автором проблеми залишаються гостроактуальними й сьогодні.

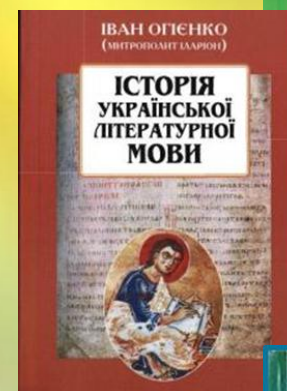
Огієнко І. (митрополит Іларіон). Рідна мова / Іван Огієнко. - Київ : Наша культура і наука, 2010. - 435 с. - (Запізніле вороття. Серія 2 : Зарубіжні першодруки ; т. 8).

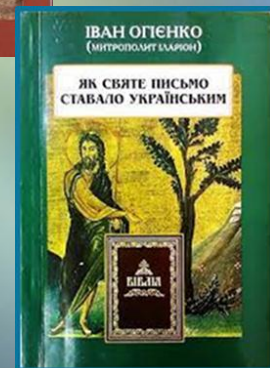
Огієнко І. (митрополит Іларіон). Наша літературна мова / Іван Огієнко (митрополит Іларіон). - Київ : Наша культура і наука, 2011. - 349 с. - (Запізніле вороття. Серія 2 : Зарубіжні першодруки ; т. 9).

Огієнко І. (митр. Іларіон). Історія української літературної мови / Іван Огієнко (митр. Іларіон). - Київ : Наша культура і наука, 2001. - 435, [2] с.

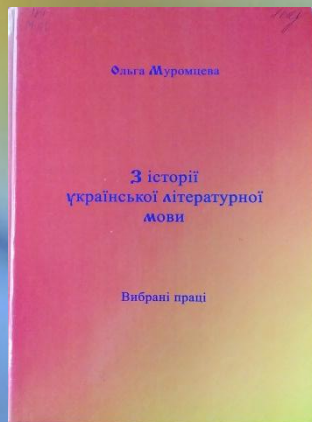
Огієнко І. (митрополит Іларіон). Як Святе Письмо ставало українським : богосл.-істор. нариси / Іван Огієнко. - Київ : Наша культура і наука, 2018. - 424 с. - (Запізніле вороття. Серія 2 : Зарубіжні першодруки ; т. 15, вип. 21).

Німчук В. Хрестоматія з історії української мови X-XIII ст./ Василь Німчук ; [рец.: В. М. Мойсієнко, В. Ю. Франчук] ; Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови. - Житомир : Полісся, 2015. - 349 с.

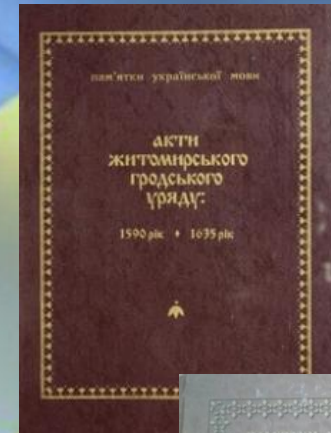

Муромцева О. З історії української літературної мови : вибр. пр. / Ольга Муромцева ; [упоряд. Ігор Муромцев]. - Харків : Сучас. друк, 2008. - 228 с.

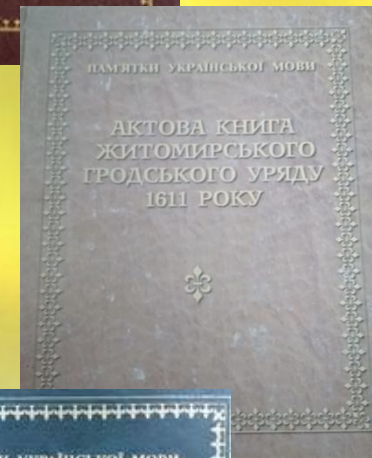

Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова : дослідж., факти, док. / Григорій Півторак ; Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. - Київ : Віпол, 2014. - 279 с.

Акти Житомирського гродського уряду: 1590 р., 1635 р./ Нац. акад. наук України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка ; підготував до вид. В. М. Мойсієнко. - Житомир : Полісся, 2004. - 249, [2] с. - (Пам'ятки української мови).

Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року / Нац. акад. наук України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка ; підготували до вид. А. М. Матвієнко, В. М. Мойсієнко. - Житомир : Полісся, 2002. - 390 с. - (Пам'ятки української мови).

Акти Вишнівської міської книги XVII ст. / Ін-т укр. мови НАН України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка ; [відп. ред. В. М. Мойсієнко]. - Житомир : Полісся, 2015. - 170, [2] с. - (Пам'ятки української мови).

Грамоти XIV ст. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; упоряд., вступ. ст., комент., слов.-показч. М. М. Пещак ; [відп. ред. В. М. Русанівський]. - Київ : Наук. думка, 1974. - 255 с. : іл. - (Пам'ятки української мови).

Українські грамоти XV століття / підгот. тексту, вступ. ст. і комент. В. М. Русанівського ; Акад. наук УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. - Київ : Наук. думка, 1965. - 162, [1] с. : іл. - (Пам'ятки української мови XV століття. Серія юридичної літератури).

Євхаристиріон albo вдачність... / Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка ; підгот. до вид. В. М. Мойсієнко, З. В. Головецька. - Житомир : Полісся, 2016. - 83 с. - (Пам'ятки української мови XVII ст. Серія художньої літератури).

Не бійтесь заглядати у словник

Дорошенко Т. С. Великий комплексний словник української мови : [160000 слів] / Т. С. Дорошенко. - Харків : Торсінг плюс, 2009. - 766, [1] с.

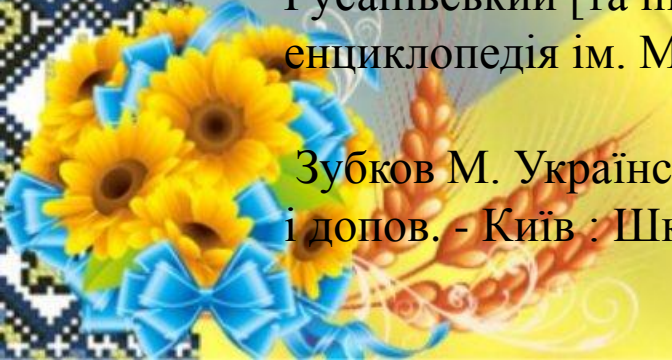
Український орфографічний словник : близько 172000 сл. / за ред. акад. В. Г. Складенка ; Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – Вид. 7-е, перероб. і допов. - Київ : Довіра, 2008. - 983 с. - (Словники України).

Словник фразеологізмів української мови / Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови ; [відп. ред. В. О. Винник]. - Київ : Наук. думка, 2008. - 1096, [1] с. - (Словники України).

Етимологічний словник української мови : у 7 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; [редкол.: О. С. Мельничук та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1982 - .... – Т. 1-6. - (Словники України).

Українська мова : енциклопедія / Нац. Акад. Наук України ; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. – Вид. 3-тє, зі змінами і допов. - Київ : Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007. - 852, [1] с.

Зубков М. Українська мова : універс. довід. / М. Зубков. – Вид. 3-тє, випр. і допов. - Київ : Школа, 2006. - 492 с. - Бібліогр.: с. 490-492.

Зубков М. Практичний словник синонімів української мови / Микола Зубков. - Харків : Весна, 2008. - 718, [1] с. - (Словникова скарбничка).

Яковлева А. М. Сучасний тлумачний словник української мови : 55 000 сл. / А. М. Яковлева, Т. М. Афонская. - Харків : Торсінг плюс, 2010. - 670 с.

Дорошенко Т. С. Словник труднощів української мови / відп. ред. Т. С. Дорошенко. - Харків : Торсінг плюс, 2010. - 653, [2] с.

Універсальний словник української мови : Орфоепічний, словотворчий, етимологічний / [уклад.: Дорошенко, Т. С., Череп, І. А., Омеляненко, В. І.]. - Харків : Торсінг плюс, 2009. - 719 с.

Дудка О. О. Українська мова : комплекс. довід. : 5-11 кл. / О. О. Дудка, Л. А. Шевелєва. - 6-те вид., випр. і допов. - Харків : Гімназія, 2011. - 383 с.

Сучасний фразеологічний словник української мови / [за заг. ред. А. П. Яреценка]. - Харків : Торсінг плюс, 2009. - 638 с.

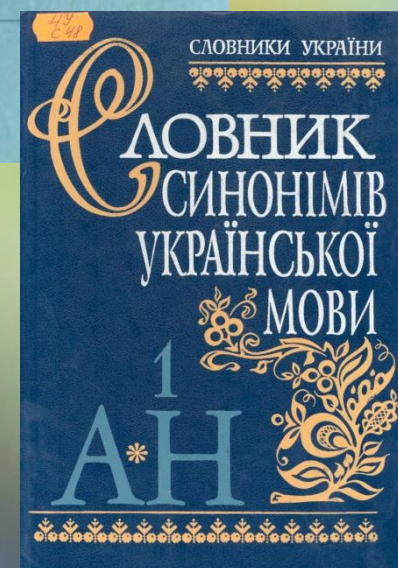
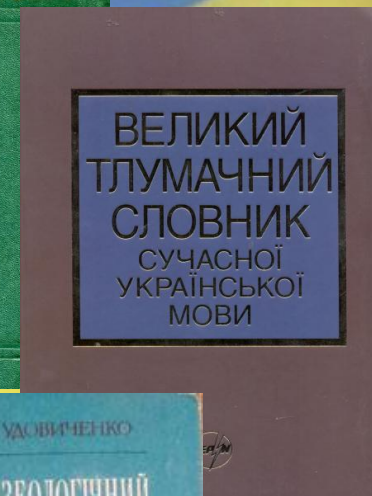
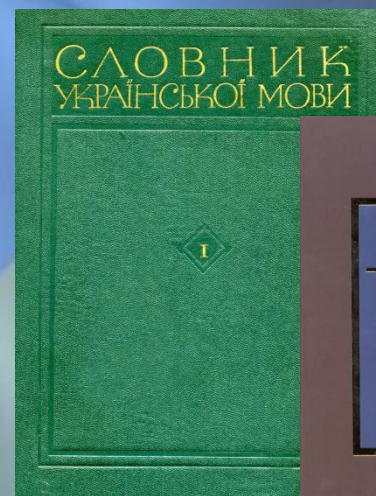

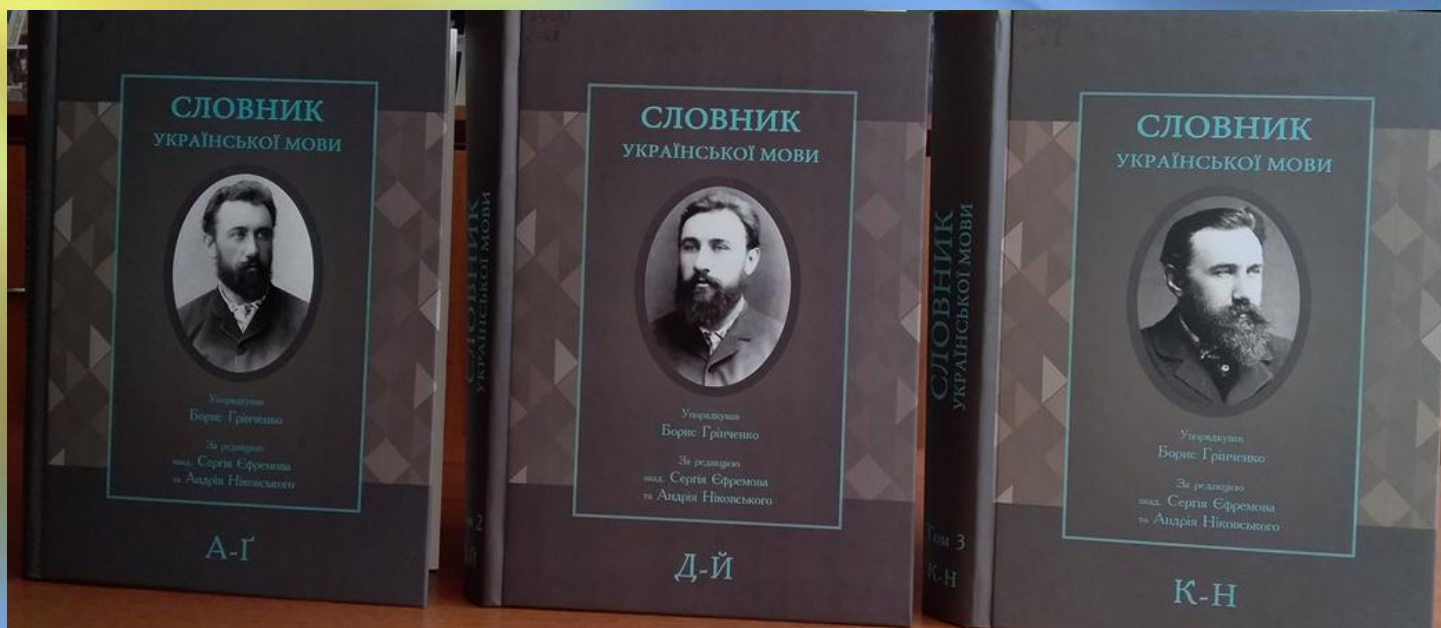
Словник української мови : в 11 т. / [редкол.: І. К. Білодід та ін.]. – Київ : Наук. думка, 1970-1980. – 11 т.

Великий тлумачний словник сучасної української мови : 170000 слів / [голов. ред., авт. проекту В. Т. Бусел]. - Київ ; Ірпінь : Перун, 2004. - 1425, [1] с.

Удовиченко Г. М. Фразеологічний словник української мови : в 2 т. – Київ : Вища шк., 1984. – 2 т.

Словник синонімів української мови : у 2 т. / Нац. акад. наук України ; [редкол.: А. А. Бурячок та ін.]. – Київ : Наук. думка, 1999-2000. – 2 т. – (Словники України).

Словник української мови / [упоряд. Борис Грінченко ; за ред. акад. Сергія Єфремова та Андрія Ніковського] ; НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови. - Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. - (Словникова спадщина України). - Т. 1-3. - Репр. з вид. 1927 р.

Сторінками наукової та навчальної літератури

Говорімо українською! : посібник / [кол. авт.: Л. Ф. Верхулевська та ін.]. - Київ : Нац. авіац. ун-т, 2010. - 238 с.

Лозинський Р. Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд) / Роман Лозинський = Linguistic Situation in Ukraine (human-geographical Look) : монографія. - Львів : Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2008. - 497, [5] с.

Сабадош І. Українська лексика в просторі і часі : зб. пр. / Іван Сабадош ; М-во освіти і науки України. - Ужгород : Ужгород. нац. ун-т, 2015. - 687 с.

Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду : док. і матеріали / за ред. Лариси Масенко. - 2-ге вид., допов. - Київ : Києво-Могил. акад., 2006. - 399 с.

Мова як система : навч. посіб. / [відп. ред. В. А. Глущенко] ; М-во освіти і науки України, Слов'ян. держ. пед. ун-т. - Київ : Центр учб. л-ри, 2011. - 131 с.

Мова - народ : Висловлювання про мову та її значення в житті народу / упоряд. Олекса Тихий. - Київ : Смолоскип, 2007. - 414, [1] с.

Селігей П. Мовна свідомість: структура, типологія, виховання / Пилип Селігей ; Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. - Київ : Києво-Могилянська акад., 2012. - 118 с.

Ковалик І. Питання українського і слов'янського мовознавства : вибр. пр. / Іван Ковалик. - Львів ; Івано-Франківськ : ЛНУ ім. І. Франка, 2008. - Ч. II. - 495 с.

Клименко Н. Як народжується слово / Ніна Клименко ; Нац. Акад. Наук України, Ін-т укр. мови. – Вид. 2-ге, допов. і перероб. - Київ : Академперіодика, 2017. - 249, [3] с.

Масенко Л. (У)мовна (У)країна / Лариса Масенко. - Київ : Темпора, 2007. - 85 с. - (Likbez-Абетка).

Бацевич Ф. Духовна синергетика рідної мови : Лінгвофілософські нариси / Флорій Бацевич. - Київ : Академія, 2009. - 190 с. - (Монограф).

Шевельов Ю. Портрети українських мовознавців / Юрій Шевельов ; Укр. Вільна Акад. Наук у США. - Київ : КМ Академія, 2002. - 128, [2] с.

Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови / Олена Курило. – Вид. 2-е. - Київ : Основи, 2008. - 303 с.

Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищ. закл. освіти / О. Д. Пономарів. - Вид. 3-є, перероб. та допов. - Тернопіль : Навч. кн. - Богдан, 2000. - 246, [1] с.

Плющ М. Я. Граматика української мови : підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. : у 2-х ч. / М. Я. Плющ. - Київ : Вища шк., 2005 - . - Ч. 1. : Морфеміка. Словотвір. Морфологія. - 285, [1] с.

Глібчук Н. М. Сучасна українська мова. Морфологія. Практикум : навч. посіб. / Н. М. Глібчук, У. Б. Добосевич. - Київ : Знання, 2009. - 486 с.

Колоїз Ж. В. Сучасна українська літературна мова / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, В. В. Явір. - Київ : Знання, 2008. - 356 с.

Мацько В. Українська мова : навч. посіб. / Віталій Мацько. - Львів : Новий світ-2000, 2010. - 264 с.

Кочан І. М. Українська наукова лексика : Міжнародні компоненти в термінології : навч. посіб. / І. М. Кочан. - Київ : Знання, 2013. - 294 с.

Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб. / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. - Київ : Знання, 2007. - 494 с.

Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу / Орест Ткаченко ; Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. - Київ : Спалах, 2004. - 271 с.

Мацько Л. Українська наукова мова : Теорія і практика : навч. посіб. / Любов Мацько, Ганна Денискіна. - Тернопіль : Підруч. і посіб., 2011. - 270 с.

Бацевич Ф. С. Філософія мови : Історія лінгвофілософських учень : підручник / Ф. С. Бацевич. - Київ : Академія, 2008. - 239, [1] с. - (Альма-матер).

Осипов П. І. Чому ми так говоримо : наук.-етимол. довід. / П. І. Осипов ; М-во освіти і науки України. - Київ : Вид. дім "Ін Юре", 2008. - 247 с.

Бодик О. П. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навч. посіб. / О. П. Бодик, Т. М. Рудакова. - Київ : Центр учб. літ., 2011. - 413 с.

Карпалюк В. С. Українська мова. Лексикологія. Фразеологія. Словотвір : навч.-метод. посіб. / В. С. Карпалюк, П. С. Каньоса, Н. В. Карпалюк. - Вид. 2-ге. - Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І., 2010. - 235 с.

Єгорова Т. Д. Практичний курс української мови : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Д. Єгорова. - Київ : Центр учб. літ., 2007. - 159 с.

Корж А. В. Українська мова професійного спрямування : навч. посіб. / А. В. Корж ; М-во освіти і науки України. - 2-ге вид. - Київ : КНТ : ЦУЛ, 2012. - 293 с.

Галузинська Л. І. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. / Л. І. Галузинська, Н. В. Науменко, В. О. Колосюк. - Київ : Знання, 2008. - 430 с.

Погиба Л. Г. Українська мова фахового спрямування : підручник / Л. Г. Погиба, Т. О. Грибіниченко, Л. М. Голіченко. - Київ : Кондор, 2012. - 348 с.

Мозговий В. І. Українська мова в професійному спілкуванні. Модульний курс : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / В. І. Мозговий ; М-во освіти і науки України. - 4-те вид., стер. - Київ : Центр учб. л-ри, 2010. - 591 с.

Васенко Л. А. Фахова українська мова : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Л. А. Васенко, В. В. Дубічинський, О. М. Кримець ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т "Харк. політех. ін-т". - Київ : Центр учб. літ., 2008. - 270, [1] с.

Шевчук С. В. Українське ділове мовлення : навч. посіб. / С. В. Шевчук ; М-во освіти і науки України. – Вид. 8-ме, випр. і допов. - Київ : Алерта, 2015. - 306, [2] с.

Пентилюк М. І. Ділове спілкування та культура мовлення : навч. посіб. / М. І. Пентилюк, І. І. Маруніч, І. В. Гайдаєнко. - Київ : Центр учб. літ., 2011. - 221 с.

Глущик С. В. Сучасні ділові папери : навч. посіб. / С. В. Глущик, О. В. Дияк, С. В. Шевчук. - Вид. 7-ме, випр. - Київ : Літера ЛТД, 2013. - 415 с.

Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посіб. / Г. Л. Чайка. - Київ : Знання, 2005. - 442 с. - (Вища освіта ХХІ століття).

Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. для підготов. до іспитів / [уклад.: І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків]. - Київ : Центр учб. літ., 2013. - 184 с.

Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Г. Пасинок. - Київ : Центр учб. літ., 2012. - 183 с.

Стахів М. О. Український комунікативний етикет : навч.-метод. посіб. / Марія Стахів. - Київ : Знання, 2008. - 245 с.

Олійник О. Культура мовлення : навч. посіб. / Ольга Олійник, Василь Шинкарук. - Київ : Кондор, 2008. - 295 с.

Сербенська О. Культура усного мовлення : практикум / Олександра Сербенська. - Київ : Центр навч. літ., 2004. - 214 с.

В книжковій виставці використана 81 книга із фондів
бібліотеки

Підготували:
Любарець Алла,
бібліотекар читального залу № 1,
Мартинюк Аліна, зав. інформаційно-
бібліографічного відділу

